

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

LÊ THỊ HỒNG PHƯƠNG

**QUẢN LÝ LỄ HỘI
CHÙA ĐÔNG PHÙ, XÃ ĐÔNG MỸ,
HUYỆN THANH TRÌ, THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ VĂN HÓA
Khóa 7 (2017 - 2019)**

Hà Nội, 2019

**CÔNG TRÌNH NÀY ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THIỆN TẠI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: **TS. Nguyễn Thị Trà Vinh**

Phản biện 1: **PGS.TS Trịnh Thị Minh Đức**

Phản biện 2: **PGS.TS Nguyễn Thị Phương Thảo**

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật
Trung ương

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ tại Trường
Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Vào hồi 08 giờ 00 ngày 14 tháng 8 năm 2019

**Có thể tìm hiểu luận văn tại Thư viện Trường Đại học
Sư phạm Nghệ thuật Trung ương**

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong bối cảnh mở rộng giao lưu, hợp tác quốc tế, phát triển nền kinh tế thị trường hiện nay, việc bảo tồn và phát huy các giá trị truyền thống của lễ hội là vấn đề cấp thiết mà Đảng và Nhà nước ta luôn chú trọng.

Theo số liệu thống kê của ngành văn hóa, cả nước có khoảng 8000 lễ hội lớn, nhỏ trải rộng khắp các vùng miền trong bốn mùa. Mỗi lễ hội mang một nét tiêu biểu và giá trị riêng, song hầu hết các lễ hội đều mang tính giáo dục tư tưởng, đạo đức lối sống, lòng yêu quê hương đất nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc với truyền thống lịch sử vẻ vang mà cha ông ta đã gây dựng nên, góp phần xây dựng tinh thần đoàn kết trong cộng đồng và xã hội. Bên cạnh đó, việc tổ chức lễ hội ở các địa phương trong cả nước có tác dụng khai thác tiềm năng du lịch, góp phần tích cực trong việc quảng bá, giới thiệu các giá trị văn hóa của Việt Nam ra thế giới, tiếp thu tinh hoa văn hóa của nhân loại, nhằm xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Tuy nhiên, theo thời gian, nét đẹp văn hóa của một số lễ hội đang ngày càng biến tướng, công tác tổ chức, quản lý lễ hội có nhiều bất cập. Để khắc phục những hạn chế, tiêu cực đó việc làm thế nào để nâng cao hiệu quả công tác quản lý lễ hội trong bối cảnh hiện nay là vấn đề cần được quan tâm.

Đông Mỹ là một trong những xã lớn ở phía Nam của huyện Thanh Trì, thuộc ngoại thành thủ đô Hà Nội, có lịch sử lâu đời, giàu truyền thống yêu nước và cách mạng. Trải qua những năm tháng thăng trầm của lịch sử, các di tích đình, chùa mang giá trị văn hóa kiến trúc phương Đông cùng với các hình thức sinh hoạt văn hóa cộng đồng, các lễ hội, tín ngưỡng dân gian phong phú của vùng đất này vẫn còn được bảo tồn, lưu giữ đến ngày nay. Trong đó không thể không nhắc tới di tích chùa Đông Phù với lễ hội truyền thống được tổ chức vào dịp rằm tháng ba hằng năm. Đây là lễ hội có ý nghĩa quan trọng đối với đời sống văn hóa, tinh thần của nhân dân trong vùng. Lễ hội không chỉ thuần túy mang yếu tố tín ngưỡng mà còn là hình thức sinh hoạt văn hóa tinh thần mang đậm nét đạo lý, truyền thống tôn kính tổ tiên,

“uống nước nhớ nguồn”, tưởng nhớ công lao nhị vị công chúa triều Lý có công truyền nghề mang lại đời sống ấm no hạnh phúc cho nhân dân.

Trong bối cảnh xã hội hiện đại với nhịp sống công nghiệp hiện nay, công tác tổ chức và quản lý lễ hội đã và đang nảy sinh một số bất cập. Bên cạnh đó, lễ hội đang đứng trước nguy cơ nhất thể hoá, đơn điệu hoá, phần “lễ” còn nặng hơn phần “hội” và chưa định hình được bản sắc riêng, chưa khai thác hết tiềm năng những giá trị văn hoá truyền thống trong nhân dân như các trò chơi dân gian, các tích diễn dựa vào truyền thuyết, phần hội chưa thực sự đổi mới, chưa hấp dẫn.

Xuất phát từ thực trạng nêu trên, tôi chọn nghiên cứu đề tài “*Quản lý lễ hội chùa Đông Phù, xã Đông Mỹ, huyện Thanh Trì, thành phố Hà Nội*” với mong muốn được nghiên cứu và tìm hiểu về lễ hội truyền thống ở địa phương và tìm ra những giải pháp để góp phần nâng cao chất lượng tổ chức lễ hội cũng như bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của lễ hội.

2. Tình hình nghiên cứu

2.1. Các công trình nghiên cứu về lễ hội và quản lý lễ hội

Lễ hội là đề tài nghiên cứu đã được rất nhiều luận văn, luận án, bài báo, hay sách nghiên cứu khác nhau từ nhiều tác giả với nội dung nghiên cứu hoặc cách tiếp cận vô cùng đa dạng, phong phú. Hầu hết các công trình đều đề cập đến lễ hội với nhiều nội dung, nhiều hướng nghiên cứu khác nhau. Có thể kể đến các công trình như: *Lễ hội Việt Nam* của tác giả Vũ Ngọc Khánh - Vũ Thụy An, *60 lễ hội truyền thống Việt Nam* của Thạch Phương - Lê Trung Vũ, hay như cuốn *Cẩm nang lễ hội truyền thống Việt Nam* của tác giả Phạm Trình - Trần Minh... tất cả các công trình đều có điểm chung là miêu tả khá toàn diện và có hệ thống về lễ hội truyền thống tiêu biểu ở các địa phương của các dân tộc trên cả nước.

Ngoài ra còn phải kể đến cuốn *Bản sắc văn hóa qua lễ hội truyền thống người Việt* của tác giả Nguyễn Quang Lê; cuốn *Lễ hội dân gian Việt Nam* của tác giả Vương Tuyền; cuốn *Quản lý lễ hội truyền thống của người Việt* của tác giả Bùi Hoài Sơn...

Nhìn chung, các công trình nghiên cứu về lễ hội dù trên phương diện nào cũng đều nhằm mục đích bảo tồn, phát huy những giá trị văn hóa truyền thống nói chung và lễ hội nói riêng.

2.2. Các công trình nghiên cứu về lễ hội chùa Đông Phù

Lễ hội chùa Đông Phù mà luận văn đi sâu phân tích và nghiên cứu tuy có ý nghĩa quan trọng trong đời sống tinh thần của một cộng đồng dân cư khu vực ngoại thành phía nam Hà Nội nhưng đến nay vẫn chưa có công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện và có hệ thống, mà chỉ dừng lại ở các bài viết mang tính chất khái quát chung về lễ hội.

Các công trình nghiên cứu về lễ hội chùa Đông Phù, có thể kể đến: *Cuốn Đông Phù Liệt làng cổ 1000 tuổi đất Thăng Long* tác giả Phạm Tuấn Hân; cuốn *Lễ hội Việt Nam* của tác giả Lê Trung Vũ - Lê Hồng Lý; cuốn *Bản sắc văn hóa qua lễ hội truyền thống người Việt* của tác giả Nguyễn Quang Lê; Luận văn Thạc sĩ *Giá trị văn hóa chùa Đông Phù (xã Đông Mỹ, huyện Thanh Trì, Hà Nội)* của tác giả Phạm Định Phong, ngành Văn hóa học, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, 2011.

Các công trình trên đã trình bày, đề cập đến lễ hội với nhiều nội dung, nhiều hướng nghiên cứu khác nhau. Tuy nhiên, chưa có công trình cụ thể nào nghiên cứu sâu về quản lý lễ hội chùa Đông Phù. Vì vậy, trong đề tài này tác giả kế thừa, tiếp thu, đúc kết các công trình nghiên cứu của các học giả đi trước để tiến hành khảo sát, đánh giá thực trạng quản lý, tổ chức lễ hội đồng thời đề xuất các giải pháp góp phần nâng cao chất lượng quản lý lễ hội chùa Đông Phù trong giai đoạn hiện nay.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở nhận thức vai trò quản lý lễ hội trong giai đoạn hiện nay, luận văn đi sâu nghiên cứu, đánh giá những kết quả đạt được cùng những hạn chế trong công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù, từ đó đề xuất một số giải pháp có tính khả thi nhằm góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận văn tập trung giải quyết một số vấn đề sau:

- Những vấn đề chung về lễ hội và quản lý lễ hội.
- Khảo sát, phân tích, đánh giá thực trạng công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù từ năm 2014 đến nay.
- Đề xuất một số giải pháp mang tính tổng thể, đồng bộ, thiết thực góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Luận văn nghiên cứu về công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi không gian: Lễ hội Chùa Đông Phù, xã Đông Mỹ, huyện Thanh Trì, thành phố Hà Nội.

- Phạm vi thời gian: Tập trung nghiên cứu quản lý lễ hội chùa Đông Phù trong giai đoạn từ năm 2014 đến nay. Đây là thời điểm sau 10 năm thông qua nghị quyết hội nghị liên tịch 4 xã Đông Mỹ, Ngũ Hiệp, Duyên Hà, Ninh Sở về phục hồi tổ chức lễ hội hàng tổng và cũng là năm Đảng bộ xã ban hành nhiều nghị quyết quan trọng, trong đó có những nội dung liên quan đến hoạt động tổ chức và quản lý lễ hội trên địa bàn xã.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp tổng hợp và phân tích: Trên cơ sở thu thập thông tin từ các cơ quan chức năng như Sở Văn hóa và Thể thao Hà Nội, Phòng VH&TT huyện Thanh Trì, UBND xã Đông Mỹ... cho tới các bài khóa luận, luận văn, sách, báo giấy, báo mạng... tác giả đã tổng hợp lại đồng thời phân tích các số liệu, tài liệu có nội dung liên quan đến luận văn.

- Phương pháp điền dã (quan sát, tham dự, phỏng vấn sâu): Tác giả trực tiếp tham dự lễ hội, quan sát tiến trình thực hành lễ hội, ghi hình, chụp ảnh lễ hội; thực hiện 10 phỏng vấn sâu đối với cán bộ phụ trách văn hóa - xã hội của xã, trưởng Ban tổ chức lễ hội, người dân địa phương, du khách tham dự lễ hội... Các nội dung phỏng vấn sâu tập trung vào các vấn đề liên

quan đến đề tài, đó là quản lý nguồn nhân lực, quản lý nguồn tài chính, hoạt động tự quản của cộng đồng...

- Phương pháp tiếp cận liên ngành: Quản lý văn hóa, xã hội học, lịch sử, văn hóa học...

6. Những đóng góp của luận văn

- Luận văn là một công trình nghiên cứu đầy đủ, hệ thống về thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù từ năm 2014 đến nay. Đồng thời đánh giá những thành tựu đạt được, chỉ rõ những hạn chế và nguyên nhân, từ đó đề xuất các giải pháp nhằm góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù trong thời gian tới.

- Kết quả đề tài nghiên cứu có thể dùng làm tài liệu tham khảo cho cán bộ quản lý văn hóa các cấp và các học viên chuyên ngành di sản văn hóa tại các trường cao đẳng, đại học.

7. Cấu trúc của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục, nội dung luận văn gồm có 03 Chương như sau:

Chương 1: Những vấn đề chung về quản lý lễ hội và lễ hội chùa Đông Phù

Chương 2: Thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù

Chương 3: Định hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý lễ hội chùa Đông Phù

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN LÝ LỄ HỘI VÀ LỄ HỘI CHÙA ĐÔNG PHÙ

1.1. Các khái niệm cơ bản

1.1.1. Lễ hội

Theo *Từ điển Tiếng Việt* thì lễ hội được hiểu là “cuộc vui tổ chức chung, có các hoạt động nghi lễ mang tính văn hóa truyền thống của dân tộc”.

Theo tác giả Dương Văn Sáu trong cuốn Giáo trình *Lễ hội Việt Nam trong sự phát triển du lịch* thì lễ hội được hiểu là “hình thức sinh hoạt văn hóa cộng đồng diễn ra trên một địa bàn dân cư trong thời gian và không gian xác định; nhằm nhắc lại một sự kiện, nhân vật lịch sử hay huyền thoại; đồng thời là dịp để biểu hiện cách ứng xử văn hóa của con người với thiên nhiên - thần thánh và con người trong xã hội”.

Với tác giả Ngô Đức Thịnh, “Lễ hội là một trong những hiện tượng sinh hoạt văn hóa cổ truyền tiêu biểu của nhiều tộc người ở nước ta cũng như trên thế giới. Nó là tấm gương phản chiếu khá trung thực đời sống văn hóa của mỗi dân tộc”.

1.1.2. Lễ hội truyền thống

Tại Điều 3 Nghị định 110/2018/NĐ-CP của Chính phủ quy định về quản lý và tổ chức lễ hội, “Lễ hội truyền thống (bao gồm cả lễ hội tại các di tích lịch sử - văn hóa, lễ hội dân gian) là hình thức sinh hoạt văn hóa cộng đồng được tổ chức theo nghi lễ truyền thống, nhằm đáp ứng nhu cầu tinh thần của nhân dân”.

1.1.3. Quản lý

Đề cập đến khái niệm quản lý, có rất nhiều quan điểm, khái niệm khác nhau. Trong giáo trình *Tâm lý học quản lý* của tác giả Dương Thị Kim Oanh đã đưa ra định nghĩa “quản lý là sự tác động có định hướng, có kế hoạch, có tổ chức của nhà quản lý đến đối tượng quản lý nhằm đạt các mục tiêu đã đề ra”.

Giáo trình *Quản lý hành chính nhà nước và quản lý ngành giáo dục và đào tạo* của tác giả Nguyễn Thị Phương Hoa (chủ biên) có đề cập đến “quản

lý là sự tác động có ý thức của chủ thể quản lý lên đối tượng quản lý nhằm chỉ huy, điều hành, hướng dẫn các quá trình xã hội và hành vi của cá nhân hướng đến mục đích hoạt động chung và phù hợp với quy luật khách quan”.

1.1.4. Quản lý lễ hội

Trong *Quản lý lễ hội cổ truyền hiện nay*, tác giả Phạm Thị Thanh Quy đã đưa ra quan điểm về quản lý lễ hội:

Quản lý lễ hội bao gồm quản lý nhà nước và những hình thức quản lý khác đối với các hoạt động lễ hội. Quản lý lễ hội nhằm đáp ứng các nhu cầu phát triển được hiểu như là sự tổ chức, huy động các nguồn lực. Nói cách khác thì quản lý lễ hội nhằm các mục tiêu, lợi ích công cộng hoặc mục tiêu lợi nhuận hoặc xu hướng phát triển đất nước.

Còn đối với tác giả Bùi Hoài Sơn, trong cuốn *Quản lý lễ hội truyền thống của người Việt*, tác giả cho rằng:

Quản lý di sản nói chung, lễ hội nói riêng là công việc của nhà nước được thực hiện thông qua việc ban hành, tổ chức thực hiện, kiểm tra và giám sát việc thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật về lễ hội truyền thống nhằm mục đích bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa của lễ hội được cộng đồng coi trọng, đồng thời nhằm góp phần phát triển kinh tế, xã hội của từng địa phương nói riêng, cả nước nói chung.

1.2. Nội dung về quản lý lễ hội

Lễ hội là một DSVH phi vật thể tiêu biểu, bởi vậy nội dung quản lý nhà nước về DSVH cũng chính là các nội dung cần có trong công tác quản lý lễ hội. Trên cơ sở nghiên cứu các nội dung quản lý về DSVH tại Điều 54 Luật Di sản văn hóa, tác giả đưa ra khung nghiên cứu về công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù.

1.3. Văn bản quản lý lễ hội

1.3.1. Các văn bản của Trung ương

Với mục tiêu giữ gìn những giá trị nguyên gốc của lễ hội, đáp ứng nhu cầu sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng lành mạnh của nhân dân, tăng cường tinh thần đoàn kết cộng đồng, trong những năm qua Nhà nước ta đã ban

hành các chủ trương, chính sách tạo điều kiện cho các lễ hội được duy trì và phát triển theo đúng định hướng. Các chủ trương, chính sách đó đều được cụ thể hóa qua hệ thống các văn bản liên quan đến việc tổ chức và quản lý lễ hội, bao gồm: Luật Di sản văn hóa năm 2001; Chỉ thị số 41-CT/TW ngày 05/02/2015 của Ban Bí thư về việc tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác quản lý và tổ chức lễ hội; Nghị định số 110/2018/NĐ-CP ngày 29/8/2018 của Chính phủ quy định về quản lý và tổ chức lễ hội...

1.3.2. Các văn bản của địa phương

Thực hiện tinh thần quán triệt sự chỉ đạo của Ban Bí thư, Chính phủ và Bộ VH,TT&DL; Thành ủy, UBND thành phố Hà Nội, Sở Văn hóa và Thể thao thành phố Hà Nội, Huyện ủy, Ủy ban nhân dân huyện Thanh Trì đã nâng cao vai trò quản lý nhà nước về hoạt động tổ chức lễ hội, ban hành các văn bản chỉ đạo tổ chức lễ hội, tăng cường tuyên truyền nâng cao ý thức, trách nhiệm của các cấp, các ngành, nhân dân và du khách nghiêm túc thực hiện các quy định của Đảng và Nhà nước về quản lý, tổ chức lễ hội tại địa phương.

1.4. Khái quát về lễ hội chùa Đông Phù

1.4.1. Khái quát về xã Đông Mỹ

1.4.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên

Đông Mỹ là một trong những xã lớn ở phía Nam của huyện Thanh Trì, thuộc ngoại thành thủ đô Hà Nội. Địa hình đất đai đồng ruộng xã Đông Mỹ không bằng phẳng, nhiều gò cao xen lẫn ruộng trũng, thửa cao thửa thấp và diện tích mỗi thửa nhỏ.

1.4.1.2. Lịch sử hình thành và phát triển

Xã Đông Mỹ là vùng đất cổ, có lịch sử hình thành và phát triển liên tục gắn liền với tiến trình lịch sử xây dựng, phát triển của vùng đất Thăng Long Hà Nội và quá trình dựng nước, giữ nước hào hùng hàng ngàn năm của dân tộc.

Thực hiện Nghị quyết kỳ họp thứ 2, Quốc hội khóa II, ngày 20/4/1961 về việc mở rộng thành phố Hà Nội và sáp nhập một số khu vực thuộc tỉnh Hà Đông, Bắc Ninh, Vĩnh Phúc và Hưng Yên vào Hà Nội, Đông Mỹ thuộc huyện Thanh Trì được nhập vào thành phố Hà Nội.

1.4.1.3. Đời sống kinh tế

Cũng giống như phần lớn các xã ngoại thành Hà Nội xưa kia, nhân dân Đông Mỹ chủ yếu lấy nghề nông nghiệp làm căn bản. Trải qua quá trình lao động sản xuất từ đời nay sang đời khác, nhân dân Đông Mỹ có nhiều kinh nghiệm trong lao động sản xuất, người dân tự sản xuất những vật dụng thiết yếu, nhu yếu phẩm hàng ngày, tần tảo ngược xuôi buôn bán và làm nhiều nghề để sinh sống như đan lát, chế biến nông sản, làm bánh kẹo... Bên cạnh đó, với việc giao thông thủy bộ thuận tiện nên nghề buôn bán của người dân Đông Mỹ cũng sớm phát triển.

1.4.1.4. Truyền thống lịch sử - văn hóa

Đông Mỹ là vùng đất giàu truyền thống yêu nước, nơi đây đã diễn ra nhiều sự kiện lịch sử gắn với lịch sử đấu tranh chống xâm lược của dân tộc và nhân dân Đông Mỹ đã đóng góp phần mình vào những chiến công chung. Cùng với truyền thống lịch sử hào hùng đó, đời sống văn hóa của nhân dân Đông Mỹ không ngừng được bồi đắp, ngày càng phong phú và giàu chất nhân văn.

1.4.2. Lễ hội chùa Đông Phù

1.4.2.1. Không gian và thời gian lễ hội

Chùa Đông Phù có tên chữ là “Hưng Long tự”, đây là ngôi chùa thuộc làng Đông Phù, xã Đông Mỹ, huyện Thanh Trì, thành phố Hà Nội.

Định kỳ 5 năm nhân dân Tổng Nam Phù cùng dân các vùng phụ cận tổ chức lễ hội chung - lễ hội hàng tổng vào các ngày 14, 15, 16 tháng 3 âm lịch.

Với tính chất là lễ hội vùng, lễ hội liên làng, liên xã định kỳ 5 năm/lần tổ chức lễ hội tổng nên nhân dân trong vùng vẫn quen gọi là lễ hội Tổng Nam Phù, lễ hội hàng tổng - đây là tên gọi cổ truyền đã có từ lâu đời.

Bên cạnh đó, trong những năm gần đây, lễ hội Tổng Nam Phù còn được gọi là lễ hội truyền thống tri ân công đức Nhị vị Bồ Tát.

1.4.2.2. Diễn trình lễ hội

* Lễ rước nước

Được tiến hành vào sáng sớm ngày 14 tháng Ba (âm lịch). Đoàn đi rước nước của các xã tập trung tại chùa Đông Phù, rồi đi theo triền đê xuống làng Tranh Khúc, nước phải được lấy ở giữa sông Hồng, tại bến Tranh Khúc.

* Lễ “mộc dục”

Khi đoàn rước nước về đến sân chùa, đoàn rước dừng lại, chóc nước được đưa vào hậu cung để những người có trách nhiệm làm lễ “mộc dục” và lễ phong mũ áo mới cho Nhị vị Bồ tát và Nhị vị vương hầu.

* Ngày đại tế

Ngày 15 tháng Ba (âm lịch) - ngày hóa của Nhị vị Bồ Tát, là ngày chính của lễ hội. Từ sáng sớm, các đoàn rước tập trung đầy đủ tại chùa Đông Phù, để đi xuống làng Liên Hoa mở hội hành lễ. Buổi tế lễ tại làng Liên Hoa kéo dài khoảng 2 giờ đồng hồ, kết thúc buổi lễ, các nhà sư cử hành lễ tại thần linh, trời phật; sau đó cả đoàn rước sắp xếp đội hình quay về chùa Đông Phù thụ lộc cơm chay.

* Ngày tạ lễ

Sáng ngày 16 tháng Ba (âm lịch), đoàn rước của chùa Đông Phù cùng các chùa khác cũng đủ lệ bộ nghi trượng rước về chùa Hưng Phúc là nơi Nhị vị về tu đầu tiên. Tại đây, các nhà sư lại tiến hành các nghi lễ nhà Phật và làm lễ tạ Nhị vị Bồ Tát. Cử hành lễ tế xong thì đoàn rước của các chùa hồi quy bản tự. Riêng thôn Ninh Xá, đoàn rước phải ghé vào làng Liên Hoa làm lễ tạ lần cuối rồi mới trở về.

* Các trò chơi dân gian trong lễ hội

Bên cạnh các nghi lễ mang tính tưởng niệm thiêng liêng tri ân công đức Nhị vị Bồ tát còn có một số trò chơi dân gian đặc sắc mang đậm giá trị văn hóa dân tộc.

Nhìn chung lễ hội chùa Đông Phù ngày nay về cơ bản vẫn giữ được các hoạt động nghi lễ và một số ít trò chơi dân gian, có bổ sung thêm các tiết mục văn nghệ góp phần làm phong phú đời sống tinh thần của người dân.

1.4.2.3. Ý nghĩa và giá trị lễ hội chùa Đông Phù

Lễ hội chùa Đông Phù với sự tham dự của mười làng là một lễ hội lớn, được tổ chức chặt chẽ, thu hút sự tham gia của hàng vạn lượt người và còn lưu giữ nhiều dấu ấn mang đậm nét văn hóa truyền thống. Giá trị của lễ hội chùa Đông Phù thể hiện trước hết qua việc làm cho mỗi người tìm lại ký ức, cố kết và củng cố tinh thần cộng đồng, tình yêu quê hương và lòng tự hào dân tộc.

Những giá trị còn lưu lại cho đến hôm nay trong lễ hội chùa Đông Phù đã làm nên nét đặc trưng riêng trong đời sống tinh thần người dân Đông Phù, hình thành nếp sống giản dị, khiêm nhường cùng lối ứng xử, giao tiếp mộc mạc, ân tình. Với những giá trị ấy, lễ hội chùa Đông Phù được bảo tồn, trao truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của những người dân nơi đây.

1.5. Vai trò của quản lý đối với lễ hội chùa Đông Phù

Công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù gồm cả quản lý nhà nước và hoạt động tự quản của cộng đồng nhằm đảm bảo lễ hội diễn ra đúng truyền thống và bản sắc văn hóa, tránh sự xâm lấn của yếu tố thương mại hóa và các hiện tượng tiêu cực khác đáp ứng được nhu cầu sinh hoạt văn hoá tâm linh tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân.

Tiểu kết

Trong nội dung chương 1, bên cạnh việc trình bày, phân tích các khái niệm liên quan đến đề tài, luận văn cũng tập trung nghiên cứu các văn bản của trung ương, địa phương về quản lý lễ hội truyền thống, là căn cứ pháp lý cho việc vận dụng vào các nội dung nghiên cứu của luận văn.

Bên cạnh đó, tại chương 1 còn đi sâu tìm hiểu về không gian, thời gian, diễn trình lễ hội chùa Đông Phù.

Chương 2

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ LỄ HỘI CHÙA ĐÔNG PHÙ

2.1. Các chủ thể quản lý lễ hội chùa Đông Phù

2.1.1. Sở Văn hóa và Thể thao thành phố Hà Nội

Sở Văn hóa và Thể thao thành phố Hà Nội là cơ quan tham mưu giúp UBND thành phố Hà Nội quản lý lĩnh vực văn hóa và thể thao với 09 phòng chuyên môn, nghiệp vụ. Trong đó, phòng Quản lý di sản có nhiệm vụ tham mưu giúp Ban Giám đốc Sở xây dựng và chỉ đạo thực hiện chiến lược, quy hoạch, kế hoạch, chính sách, phát triển sự nghiệp bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa của Thủ đô Hà Nội; tổ chức, chỉ đạo các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa, tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về di sản văn hóa; thụ lý hồ sơ cấp phép tổ chức lễ hội truyền thống theo quy định...

2.1.2. Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Thanh Trì

Đối với lễ hội chùa Đông Phù nói riêng và các lễ hội khác trên địa bàn huyện nói chung, theo phân cấp quản lý thì phòng VH&TT huyện Thanh Trì tham mưu cho UBND huyện ban hành các văn bản chỉ đạo, điều hành, hướng dẫn nghiệp vụ về quản lý lễ hội; thẩm định hồ sơ xin cấp phép tổ chức lễ hội để trình UBND huyện cấp phép tổ chức lễ hội theo thẩm quyền; hướng dẫn chuyên môn, nghiệp vụ quản lý di tích và lễ hội đối với UBND cấp xã và cán bộ văn hóa xã...

2.1.3. Ủy ban nhân dân xã Đông Mỹ

Đối với hoạt động lễ hội trên địa bàn, UBND xã Đông Mỹ thực hiện chức năng quản lý nhà nước đối với lễ hội truyền thống thông qua chức năng tổ chức các lễ hội cấp xã, giám sát các lễ hội do thôn tổ chức theo quy định pháp luật và thực hiện chức năng xử lý vi phạm theo quy định.

2.1.4. Ban tổ chức lễ hội

Ban tổ chức được thành lập gồm hơn 20 thành viên, trong đó có 01 trưởng ban, 03 phó ban, còn lại các ủy viên là đại diện UBMTTQ, công an

xã, hội người cao tuổi, hội nông dân, hội cựu chiến binh, trường các thôn... Ngoài ra còn mời đại diện một số thôn, xã có liên quan trực tiếp trong việc tổ chức lễ hội cùng tham gia Ban tổ chức lễ hội.

2.1.5. Cộng đồng dân cư

Bên cạnh sự quản lý đối với lễ hội của cơ quan chức năng được Nhà nước giao quyền, hầu hết các lễ hội truyền thống đều do cộng đồng người dân địa phương quyết định và thực hiện, người dân đóng vai trò chủ thể lễ hội.

Sự tham gia của cộng đồng vào công việc tổ chức, tái hiện lễ hội không chỉ làm tăng giá trị cuộc sống của con người, mà còn làm cho không gian lễ hội thêm sống động và ý nghĩa. Nhờ đó, lễ hội truyền thống mới thường xuyên được tái hiện và bảo tồn.

2.2. Cơ chế phối hợp giữa các chủ thể trong quản lý lễ hội

Công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù thực hiện theo mô hình phối kết hợp giữa sự quản lý, điều tiết hợp lý của chính quyền địa phương với tự quản của cộng đồng. Bởi chủ thể của loại hình lễ hội truyền thống là cộng đồng dân cư, do họ sáng tạo, duy trì, bảo tồn và phát triển, lễ hội nhằm đáp ứng nhu cầu thụ hưởng của chính người dân. Bên cạnh đó là vai trò không thể thiếu của cơ quan quản lý nhà nước về chuyên môn để hướng dẫn và kiểm soát nội dung kịch bản lễ hội, hỗ trợ công tác tuyên truyền, đảm bảo an ninh trật tự...

2.3. Các hoạt động quản lý lễ hội chùa Đông Phù

2.3.1. Tuyên truyền, phổ biến các văn bản quản lý nhà nước về lễ hội

Lễ hội chùa Đông Phù thuộc sự quản lý trực tiếp của UBND xã Đông Mỹ. Nhận thức rõ ý nghĩa quan trọng của lễ hội trong việc giáo dục chính trị, tư tưởng, xây dựng đạo đức lối sống của người dân, trong nhiều năm qua, chính quyền địa phương rất chú trọng và đẩy mạnh việc tuyên truyền, phổ biến các văn bản, chỉ thị của Đảng, Nhà nước đối với công tác lễ hội bằng nhiều hình thức đa dạng, phong phú như: Phát thanh, tranh cổ động, pa nô, khẩu hiệu...

2.3.2. Quản lý các nguồn lực để bảo vệ và phát huy giá trị của lễ hội

2.3.2.1. Quản lý nguồn tài chính

Qua khảo sát cho thấy, nguồn kinh phí thu được từ xã hội hóa (tiền công đức, giọt dầu, tài trợ của các tổ chức, cá nhân...) đều do nhà chùa thực hiện, tự quản lý và sử dụng.

2.3.2.2. Quản lý nguồn nhân lực

Trong quá trình tổ chức lễ hội chùa Đông Phù có 2 nguồn nhân lực cần quản lý, đó là nguồn nhân lực tại chỗ và nguồn nhân lực vắng lai. Nguồn nhân lực tại chỗ bao gồm các thành viên trong Ban quản lý di tích xã, Ban tổ chức lễ hội, các tiểu ban phục vụ lễ hội và người dân tham gia các hoạt động trong lễ hội. Nguồn lực vắng lai gồm các đối tượng kinh doanh không cố định, người bán hàng rong, lái xe ôm...

2.3.2.3. Quản lý cơ sở vật chất

Bên cạnh sự hỗ trợ của Nhà nước, những năm qua, chính quyền địa phương, Ban quản lý di tích và Ban tổ chức lễ hội chùa Đông Phù cùng các cụ cao niên tại địa phương đã tích cực sưu tầm các tư liệu liên quan đến di tích, đồng thời tập trung các hoạt động thông tin, tuyên truyền và xây dựng các cơ chế, chính sách khuyến khích đầu tư chống xuống cấp, tu bổ, tôn tạo di tích...

2.3.3. Quản lý các hoạt động tổ chức lễ hội

2.3.3.1. Hoạt động dịch vụ

Trong thời gian diễn ra lễ hội, để công tác tổ chức và quản lý lễ hội chùa Đông Phù đảm bảo thực hiện đúng quy định và đạt hiệu quả, Ban tổ chức lễ hội và chính quyền địa phương tích cực chỉ đạo, kiểm soát chặt chẽ các hoạt động dịch vụ, tránh để xảy ra những hiện tượng tiêu cực, phản cảm gây ảnh hưởng đến nhân dân và khách thập phương tham dự lễ hội.

2.3.3.2. Công tác y tế, vệ sinh an toàn thực phẩm, vệ sinh môi trường

Nhằm đảm bảo công tác y tế phục vụ nhân dân, du khách tham gia lễ hội chùa Đông Phù, Ban tổ chức lễ hội đã phân công nhiệm vụ cho Tiểu ban văn hóa tuyên truyền, ánh sáng, y tế, văn nghệ, trong Tiểu ban này có

đồng chí Trưởng trạm y tế xã. Trạm y tế xã có nhiệm vụ thường trực phục vụ cộng đồng trong 03 ngày diễn ra lễ hội, bố trí nhân lực, thuốc men, vật tư, trang thiết bị, phương tiện vận chuyển, sẵn sàng cấp cứu, sơ cấp cứu, điều trị kịp thời cho nhân dân và du khách tham quan lễ hội.

Bên cạnh đó, trạm y tế xã còn có nhiệm vụ đảm bảo tốt vấn đề vệ sinh an toàn thực phẩm, phấn đấu không để xảy ra các vụ ngộ độc thực phẩm, đảm bảo an toàn sức khỏe cho người dân và du khách khi tham quan, chiêm bái lễ hội.

Ngoài ra, chính quyền địa phương thường xuyên tuyên truyền trên đài phát thanh của xã nhằm tuyên truyền, vận động nhân dân, du khách nâng cao ý thức giữ gìn nếp sống văn hóa, văn minh, giữ gìn vệ sinh môi trường tại di tích.

2.3.3.3. Công tác đảm bảo an ninh trật tự, an toàn giao thông, phòng chống cháy nổ

Để chuẩn bị cho lễ hội chùa Đông Phù, Ban tổ chức lễ hội thành lập Tiểu ban an ninh gồm lực lượng công an xã, ban chỉ huy quân sự xã để đảm bảo cho lễ hội diễn ra an toàn, thành công, trong đó, vấn đề đảm bảo an ninh trật tự, an toàn giao thông được đặc biệt quan tâm.

2.3.3.4. Công tác tuyên truyền, quảng bá di tích, lễ hội

Trong những năm gần đây, công tác tuyên truyền, quảng bá về giá trị lịch sử của chùa Đông Phù cũng như ý nghĩa của lễ hội chùa Đông Phù đã được chính quyền địa phương quan tâm, chú trọng. Ban tổ chức lễ hội thành lập Tiểu ban văn hóa tuyên truyền, ánh sáng, y tế, văn nghệ, trong đó bộ phận phụ trách về nội dung tuyên truyền có nhiệm vụ lập kế hoạch, thiết kế trang trí tổng thể, băng, cờ, khẩu hiệu, lễ đài, cổng chào, phối hợp tuyên truyền trên hệ thống truyền thanh địa phương về hoạt động lễ hội, xây dựng chương trình văn nghệ chào mừng tại lễ khai hội...

2.3.3.5. Công tác giám sát, thanh kiểm tra, xử lý vi phạm tại lễ hội

Công tác giám sát, thanh kiểm tra, xử lý vi phạm tại lễ hội chùa Đông Phù được chính quyền quan tâm chú trọng bởi thông qua công tác

thanh tra, kiểm tra nhằm phát hiện những sai phạm, bất cập trong công tác quản lý nhà nước đối với việc tổ chức và hoạt động lễ hội, đồng thời kiến nghị về công tác tổ chức và quản lý lễ hội phù hợp với điều kiện thực tế. Nâng cao ý thức tự giác chấp hành pháp luật của các tổ chức và cá nhân trong việc bảo vệ, gìn giữ các di tích, danh lam thắng cảnh khi tham gia hoạt động và kinh doanh dịch vụ văn hóa công cộng tại các lễ hội.

2.3.4. Các hoạt động tự quản của cộng đồng

Lễ hội truyền thống chùa Đông Phù là một lễ hội mang đậm bản sắc văn hóa dân tộc, xuất phát từ tâm niệm của người dân nơi đây tổ chức lễ hội để tưởng nhớ công lao của nhị vị công chúa thời Lý, cầu mong cho dân làng được bình yên ấm no, nhân khang vật thịnh, công việc được suôn sẻ thuận hòa, luôn cầu mong cho mùa màng tươi tốt, đơm hoa kết trái được mùa, thể hiện tinh thần nhân văn sâu sắc, đáp ứng nhu cầu văn hóa tâm linh của người dân. Góp phần tạo nên sự thành công của lễ hội chùa Đông Phù, bên cạnh sự quản lý của chính quyền địa phương còn có các hoạt động tự quản và sự tham gia của người dân nhằm góp phần bảo tồn và phát huy giá trị của lễ hội.

2.4. Đánh giá thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù

2.4.1. Ưu điểm và nguyên nhân

Trong những năm qua công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù luôn nhận được sự quan tâm của chính quyền và cơ quan quản lý văn hóa các cấp, đặc biệt là phòng VH&TT huyện Thanh Trì, UBND xã Đông Mỹ.

Công tác chỉ đạo, hướng dẫn tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về lễ hội được chính quyền địa phương quan tâm chú trọng, thường xuyên cập nhật các văn bản quy phạm pháp luật, văn bản chỉ đạo của Đảng, Nhà nước, Chính phủ và của Bộ VH&TT&DL về quản lý lễ hội.

Lễ hội truyền thống chùa Đông Phù được tổ chức trang trọng theo đúng quy định của pháp luật; thiết thực, hiệu quả, tiết kiệm, phù hợp với thuần phong mỹ tục và các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc.

Công tác đảm bảo an ninh trật tự trong thời gian diễn ra lễ hội được quan tâm hàng đầu, xử lý kịp thời các vấn đề nảy sinh liên quan đến an ninh trật tự, an toàn giao thông.

Công tác thanh tra, kiểm tra hoạt động văn hóa, dịch vụ văn hóa trong lễ hội đã được tăng cường, ngăn chặn các hành vi gây rối trật tự công cộng, mê tín dị đoan, cờ bạc trá hình ...

Để đạt được những thành tựu trong công tác tổ chức, quản lý lễ hội chùa Đông Phù như trên trước hết là nhờ có sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp, các ngành nói chung và của chính quyền địa phương nói riêng đối với công tác quản lý lễ hội.

Thứ hai, nhận thức của người dân đối với việc thực hiện nếp sống văn minh trong lễ hội, tín ngưỡng đã có sự chuyển biến.

Thứ ba, công tác xã hội hóa lễ hội được đẩy mạnh, thu hút đông đảo các tầng lớp nhân dân tham gia.

Thứ tư, nội dung lễ hội được phục dựng, tổ chức trang trọng, linh thiêng và thành kính, bảo tồn có chọn lọc những phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc theo xu hướng lành mạnh, tiến bộ, tiết kiệm góp phần giáo dục đạo lý uống nước nhớ nguồn, tạo sự gắn kết giữa các thành viên trong cộng đồng.

Thứ năm, công tác tôn tạo, tu bổ di tích, giữ gìn cảnh quan môi trường, tạo không gian thiêng của lễ hội được chính quyền địa phương, Ban Quản lý di tích xã, Ban Tổ chức lễ hội quan tâm thực hiện để lễ hội thật sự trở thành ngày hội văn hóa của nhân dân, góp phần tích cực vào sự phát triển kinh tế - văn hóa của địa phương.

2.4.2. Hạn chế và nguyên nhân

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, công tác tổ chức quản lý lễ hội chùa Đông Phù vẫn còn nhiều mặt hạn chế, bộc lộ nhiều bất cập:

Công tác tuyên truyền, quán triệt các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các văn bản quản lý, hướng dẫn nghiệp vụ của Bộ, Sở đối với công tác lễ hội; công tác tuyên truyền, giới thiệu về

nguồn gốc và giá trị của lễ hội, di tích và nhân vật được thờ phụng, tôn vinh đã được thực hiện song chưa đạt hiệu quả tối ưu.

Phần hội đang có xu hướng bị mờ nhạt hơn so với phần lễ, nhiều trò chơi truyền thống bị mai một hoặc ít được thực hành như: Đánh đu, kéo co, đấu vật, leo cột mỡ....

Công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ cũng còn nhiều bất cập.

Hiệu quả công tác thanh tra, kiểm tra xử lý các vi phạm trong việc tổ chức lễ hội trên địa bàn xã nói chung và lễ hội chùa Đông Phù nói riêng, hiệu quả chưa cao, chưa đáp ứng được yêu cầu quản lý của nhà nước.

Công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù còn bộc lộ một số hạn chế trên, theo tác giả là do xuất phát từ những nguyên nhân sau:

Công tác tuyên truyền, phổ biến chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các văn bản quản lý về lễ hội còn đơn điệu, chưa có nhiều hình thức phong phú, đa dạng, chưa phổ biến sâu rộng đến được người dân, du khách.

Nhận thức của một bộ phận nhân dân đối với công tác bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội còn hạn chế.

Cán bộ phụ trách văn hóa - xã hội làm việc theo chế độ kiêm nhiệm, cùng lúc phải giải quyết nhiều việc, nên ảnh hưởng tới công tác tham mưu với lãnh đạo xã trong việc quản lý và tổ chức lễ hội.

Lễ hội chùa Đông Phù là lễ hội cấp xã nên nguồn kinh phí huy động cho việc tổ chức lễ hội còn hạn chế, eo hẹp.

Tiểu kết

Tại chương 2, luận văn đã trình bày và phân tích thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù từ năm 2014 đến nay. Qua thực tế điền dã, trực tiếp quan sát, phỏng vấn những người trực tiếp tham gia quản lý và tổ chức lễ hội, những người dân của xã... cho thấy những năm gần đây, công tác này đã đạt được những kết quả khả quan. Bên cạnh đó, công tác quản lý lễ hội chùa Đông Phù vẫn còn tồn tại những hạn chế nhất định đòi hỏi cần phải có các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý lễ hội trong thời gian tới.

Chương 3

ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ LỄ HỘI CHÙA ĐÔNG PHÙ

3.1. Định hướng về quản lý lễ hội truyền thống

3.1.1. Định hướng của Đảng và Nhà nước

Trong bối cảnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế của nước ta, văn hóa truyền thống nói chung, trong đó có lễ hội đã được phục hồi và phát huy, làm phong phú hơn đời sống tinh thần của người Việt Nam. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, tốt đẹp vẫn tồn tại những “góc khuất”, những hình ảnh phản cảm trong một số lễ hội gây nhiều tranh cãi. Điều này đang đặt ra nhiều vấn đề cho công tác quản lý và tổ chức lễ hội và cách ứng xử với lễ hội trong xã hội hiện đại.

Công tác quản lý lễ hội luôn được Đảng và Nhà nước coi trọng và chỉ đạo chặt chẽ, bảo đảm cho người dân tham gia lễ hội thực sự văn minh, an toàn, tiết kiệm thể hiện qua việc ban hành nhiều chủ trương, chính sách, quy định về quản lý lễ hội và đã được cụ thể hoá thông qua hệ thống các văn bản.

3.1.2. Định hướng của chính quyền địa phương

Trong thời gian qua, huyện ủy, HĐND, UBND huyện Thanh Trì đã quan tâm chỉ đạo việc bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị các di sản văn hóa, trong đó có lễ hội thông qua việc ban hành các nghị quyết, kế hoạch, công văn về công tác quản lý và tổ chức lễ hội trên địa bàn huyện. Nội dung các văn bản đều tập trung xác định công tác quản lý và tổ chức lễ hội là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, thường xuyên của địa phương nhằm đáp ứng nhu cầu hưởng thụ và nâng cao đời sống tinh thần của nhân dân, phát huy những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện, từ đó đưa ra những định hướng nhằm nâng cao chất lượng công tác tổ chức và quản lý lễ hội.

3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý lễ hội chùa Đông Phù

3.2.1. Hoàn thiện cơ chế chính sách về quản lý lễ hội và tăng cường tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật về lễ hội

Thường xuyên cập nhật, tuyên truyền các văn bản quy phạm pháp luật, văn bản chỉ đạo của cấp trên, ban hành các quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích, lễ hội và các văn bản hướng dẫn thực hiện các văn bản của Trung ương, của thành phố về công tác quản lý di tích và lễ hội tại địa phương.

Căn cứ điều kiện thực tế để lựa chọn hình thức phổ biến, tuyên truyền phù hợp đảm bảo truyền tải đầy đủ thông tin thiết thực, dễ hiểu, dễ nhớ, dễ thực hiện.

Chú trọng thu hút, huy động các tổ chức chính trị đoàn thể, đội ngũ báo cáo viên, tuyên truyền viên pháp luật, già làng, trưởng thôn, người có uy tín trong cộng đồng tham gia phổ biến, vận động người dân nghiêm túc tuân thủ, chấp hành pháp luật, không vi các quy định về tổ chức lễ hội.

3.2.2. Tuyên truyền, quảng bá giá trị của lễ hội

Xây dựng các tin, bài giới thiệu, quảng bá giá trị văn hóa lịch sử, kiến trúc, cảnh quan di tích chùa Đông Phù, sự tích về Nhị vị Bồ tát gắn với lễ hội... để tuyên truyền trên hệ thống đài truyền thanh xã, huyện, đặc biệt là dịp trước và trong lễ hội.

Quan tâm phục hồi các trò chơi, trò diễn dân gian cổ truyền không chỉ đáp ứng nhu cầu vui chơi giải trí mà còn gắn kết mối quan hệ cộng đồng, góp phần tạo dựng lại bản sắc văn hóa của lễ hội.

Đưa nội dung giáo dục truyền thống lịch sử, văn hóa, giới thiệu về các di tích, lễ hội của địa phương thông qua việc tích hợp, lồng ghép trong các buổi chào cờ, trong bộ môn Lịch sử, Địa lý, Ngữ Văn, Giáo dục công dân và các hoạt động ngoại khóa, chương trình giao lưu, thi tìm hiểu... vừa góp phần đổi mới phương pháp dạy học, gắn lý thuyết với thực tiễn; đồng

thời góp phần hình thành và hoàn thiện nhân cách, lối sống văn hóa, văn minh, nâng cao ý thức, trách nhiệm cho thế hệ trẻ trong việc gìn giữ, bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa của dân tộc.

3.2.3. Nâng cao hiệu quả bộ máy tổ chức và quản lý lễ hội

Trước hết cần kiện toàn cơ quan quản lý văn hóa từ cấp tỉnh cho tới cấp cơ sở, bởi đây là cơ quan tham mưu giúp việc cho UBND các cấp về lĩnh vực chuyên môn được giao.

Bên cạnh việc kiện toàn tổ chức bộ máy, nâng cao trách nhiệm quyền lực cho bộ máy quản lý lễ hội, thì điều quan trọng là cần phải nâng cao năng lực, đào tạo bồi dưỡng nghiệp vụ chuyên môn sâu cho cán bộ quản lý. Các cấp cần thực hiện tốt công tác “chuẩn hóa” cán bộ theo tiêu chuẩn, quy chuẩn chuyên môn, nghiệp vụ trong hàng ngũ lãnh đạo, quản lý, tham mưu cũng như công chức, viên chức trực tiếp làm về văn hóa. Thực hiện chính sách trọng dụng nhân tài, có chế độ đãi ngộ cán bộ phù hợp; nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý văn hóa.

3.2.4. Tăng cường quản lý các loại hình dịch vụ kinh doanh, đảm bảo an ninh trật tự, giữ gìn vệ sinh môi trường

Để quản lý tốt các dịch vụ kinh doanh phát sinh trong thời gian diễn ra lễ hội, chính quyền xã, công an xã, Ban tổ chức lễ hội cần phối hợp chặt chẽ tiến hành thanh tra, kiểm tra nhằm phát hiện và xử lý nghiêm các hành vi vi phạm trong hoạt động sản xuất kinh doanh như buôn hàng cấm, hàng giả, hàng không rõ nguồn gốc xuất xứ, hàng quá hạn, tăng giá bất hợp lý.

Về đảm bảo vệ sinh môi trường trước, trong và sau lễ hội, cần triển khai các giải pháp đảm bảo giữ gìn vệ sinh môi trường, sắp xếp hợp lý các hàng quán, dịch vụ bên ngoài chùa Đông Phù và các di tích liên quan trong dịp lễ hội để đảm bảo an ninh, trật tự, góp phần thu hút và tạo điều kiện

thuận lợi để khách thập phương được tham dự và hưởng thụ những giá trị văn hóa truyền thống đặc sắc trong một môi trường văn minh.

3.2.5. Đẩy mạnh công tác quản lý, bảo vệ cảnh quan di tích và lễ hội

Lập dự án tu bổ di tích cần tuân thủ theo Nghị định số 166/2018/NĐ-CP ngày 25/12/2018 của Chính phủ quy định thẩm quyền, trình tự, thủ tục lập, thẩm định, phê duyệt quy hoạch, dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng cảnh.

Cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa cơ quan quản lý các cấp về văn hóa, thể thao và du lịch của thành phố Hà Nội và chính quyền địa phương trong việc kiểm tra, hướng dẫn và giám sát công tác tu bổ di tích, phát hiện, điều chỉnh kịp thời những sai sót.

3.2.6. Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, khen thưởng và xử lý vi phạm trong hoạt động lễ hội

Xây dựng phương án tăng cường giám sát, kiểm tra thường xuyên, liên tục để kịp thời phát hiện những sai phạm, đồng thời kiên quyết xử lý nghiêm những vi phạm đặc biệt là các hành vi lợi dụng di tích, lễ hội để trục lợi, kích động bạo lực, lưu hành, kinh doanh văn hóa phẩm trái phép và các hành vi vi phạm pháp luật khác; tránh tình trạng nể nang, thân quen, ngại va chạm dẫn đến buông lỏng trong xử lý, thanh tra kiểm tra chỉ mang tính chiếu lệ, hình thức, không quyết liệt dẫn đến hiệu lực, hiệu quả không cao, không đủ sức răn đe.

3.2.7. Đẩy mạnh xã hội hóa trong việc tổ chức lễ hội

Có chính sách khuyến khích, kêu gọi các nhà hảo tâm, các cá nhân, đơn vị phát tâm công đức, cúng tiến tiền, hiện vật, đồ thờ cúng... cho lễ hội; vận động, tạo điều kiện để các tổ chức, doanh nghiệp địa phương tham gia hỗ trợ, đầu tư tu bổ, tôn tạo, sửa chữa di tích.

Xây dựng cơ chế, chính sách khen thưởng, nêu gương các tổ chức, cá nhân tham gia đóng góp sức người sức của để tái tu bổ, tôn tạo di tích, tổ chức lễ hội và phúc lợi công cộng.

Bên cạnh đó cũng cần chú ý xã hội hóa lễ hội nhưng không buông lỏng vai trò quản lý của nhà nước, tránh hiện tượng lễ hội diễn ra tự phát, các hiện tượng tiêu cực phát sinh theo xu hướng thương mại hóa...

3.2.8. Nâng cao nhận thức về vai trò của cộng đồng trong tổ chức và quản lý lễ hội

Trong hoạt động quản lý và tổ chức lễ hội chùa Đông Phù hiện nay cần huy động tối đa sự tham gia của cộng đồng với vai trò vừa là đối tượng hưởng thụ, vừa là chủ thể sáng tạo, trao truyền các giá trị văn hóa của lễ hội. Cần tăng cường vai trò giám sát của cộng đồng trong việc quản lý và tổ chức lễ hội, nhờ đó vừa phát huy được sức mạnh toàn dân, vừa nâng cao ý thức bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của lễ hội. Có như vậy, lễ hội với những giá trị truyền thống được giữ gìn và vun đắp bởi những chủ thể biết trân trọng di sản văn hóa quê hương. Qua đó, góp phần giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam.

Tiểu kết

Trên cơ sở phân tích thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù, trong nội dung chương 3 tác giả đã nêu được những định hướng của Đảng và Nhà nước cũng như quan điểm của huyện Thanh Trì về quản lý lễ hội đồng thời đề ra các giải pháp cơ bản để nâng cao hiệu quả quản lý và tổ chức lễ hội chùa Đông Phù. Các giải pháp được đưa ra đều tuân thủ tuyệt đối theo các văn bản quy phạm pháp luật, các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn của Đảng, Nhà nước, của thành phố nhằm góp phần quản lý và tổ chức lễ hội ngày càng tốt hơn, đáp ứng nhu cầu, nguyện vọng của nhân dân, phù hợp với thuần phong mỹ tục, giữ được nét tôn nghiêm của lễ hội.

KẾT LUẬN

Lễ hội là sự cộng hưởng các giá trị về mọi mặt, là bảo tàng sống về các giá trị tinh thần, dân chủ, nhân văn đã được kết tinh trong suốt chiều dài lịch sử. Qua hình ảnh lễ hội sẽ nhìn thấy ước mơ, nguyện vọng của cả một cộng đồng hướng về những điều tốt đẹp. Đó là sự thỏa mãn các nhu cầu về tín ngưỡng, tâm linh, về giải trí. Đó là nhu cầu giao lưu, học hỏi, là sự đoàn kết. Quan trọng nhất là nhu cầu sáng tạo và thụ hưởng văn hóa góp phần nâng cao đời sống văn hóa của cộng đồng dân cư.

Lễ hội chùa Đông Phù vừa là hội làng, vừa mang tính chất liên làng, được kế thừa, tiếp thu có chọn lọc những nét đẹp bản sắc của lễ hội cổ truyền để trở thành một sinh hoạt văn hóa có sức lan tỏa trong xã hội hiện đại, góp phần xây dựng nếp sống văn hóa ở địa phương, giáo dục thế hệ trẻ về truyền thống uống nước nhớ nguồn, củng cố phát huy tinh thần đoàn kết cộng đồng làng xã. Bên cạnh những tác động tích cực đối với kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương thì lễ hội chùa Đông Phù cũng chịu ảnh hưởng không nhỏ của quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa hiện nay, đó vừa là cơ hội vừa là những thách thức đối với việc bảo tồn, làm giàu và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của lễ hội. Trước thực trạng đó đòi hỏi các cơ quan chức năng phải nâng cao chất lượng tổ chức và quản lý lễ hội phù hợp với cấu trúc, đặc điểm và những yếu tố cấu thành của lễ hội chùa Đông Phù, phù hợp với tâm lý, nguyện vọng của nhân dân từ đó phát huy những yếu tố tích cực và ngăn chặn những yếu tố tiêu cực trong lễ hội.

Qua khảo sát thực tế và dựa trên những kết quả phân tích, đánh giá về thực trạng quản lý lễ hội chùa Đông Phù, luận văn đã đưa ra một số giải pháp với mong muốn phần nào đóng góp cho công tác tổ chức, quản lý lễ hội chùa Đông Phù trong thời gian tới sẽ hiệu quả hơn, chất lượng hơn tạo điều kiện tốt nhất, đáp ứng tốt nhất nhu cầu thực hành tín ngưỡng của người dân địa phương và du khách.

